

Anna Marcusson
Avdelningen för juridik

Miljödepartementet

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73)

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) delar utredningens uppfattning om frivilligt formellt skydd som huvudsakligt arbetssätt och tillstyrker att frågan om skattefri ersättning för naturvård ska utredas.

Skogen bör betraktas som en stor tillgång för att ta tillvara på framtida möjligheter till hållbar tillväxt och för att möta de utmaningar som följer av klimatförändringarna och behovet av att ställa om till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi. Det är viktigt att i det fortsatta arbetet värna om en fortsatt hållbar skogsnäring som bidrar till utveckling, infrastruktur, näringsliv och en levande landsbygd.

SKR anser i enlighet med utredningen att Skogsstyrelsen helt bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar eftersom den anses vara rättsosäker.

Förslaget om ytterligare mycket omfattande avsättningar i fjällnära skog riskerar att försvåra för människor att bo och verka i fjällkommunerna. I den mån nya avsättningar ska göras i området bör det förutsätta skogsägarens medgivande. Frivilligheten och den lokala dialogen bör vara centrala när det gäller satsningar och förändringar i svensk fjällskog.

Förbundets ställningstagande

Generella kommentarer

Utredningen lämnar ett femtiotal olika förslag som berör ett antal olika frågor. SKR:s medlemmar är stora skogsägare och kan som sådana beröras av förslagen. Många privata skogsägare bidrar till kommunens utveckling genom arbetstillfällena och skatteintäkter. Medlemmarnas skogsägarande och de privata skogsägarna bidrar till näringslivsutveckling, besöksnäring, attraktiv boendemiljö, arbetstillfällena eller kommunens varumärke och identitet.

SKR:s medlemmar har även ett övergripande intresse av att låsta positioner inom skogssektorn inte vidmakthålls, då det försvårar konstruktiva diskussioner inom områden av vikt för lokal och regional utveckling. Det är viktigt att naturvårdsplaneringen inte utmanar den kommunala översiktsplaneringen och därmed det kommunala självstyret.

SKR vill fortsatt se en skogspolitik som bygger på balans mellan produktion och miljö. Skogen ska kunna ge hög och värdefull virkesproduktion samtidigt som dess miljövärden bevaras och utvecklas. Skogen är en av Sveriges starkaste tillgångar för att utveckla en långsiktigt hållbar miljö och tillväxtbaserad ekonomisk utveckling. Skogen är en viktig del för att öka Sveriges internationella konkurrenskraft och arbetet med att utveckla skogen och dess möjligheter fortgår hela tiden.

Den svenska skogsmodellen bygger i hög grad på tillit och förtroende. Så vill vi även ha det i fortsättningen. För att kombinera brukande och naturskydd i skogen så måste skogsägarna vara en engagerad del av detta. Med aktiva och engagerade skogsägare kan vi uppnå balansen i skogen enklare än genom statlig detaljreglering.

Skogsutredningen består av flera delar men utifrån ett kommunalt och regionalt perspektiv så är ett par områden extra viktiga som berör hållbar miljö och klimatarbete, innovationer, företagande och regional tillväxt. Skogen bör betraktas som en stor tillgång för att ta tillvara på framtida möjligheter till hållbar tillväxt och för att möta de utmaningar som följer av klimatförändringarna och behovet av att ställa om till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi.

Skogsbruk och turism kan förenas och regionalt kan skogsbruket snarare förstärka turismens möjligheter genom infrastruktur och en aktiv landsbygd. Skogsbruket är på flerfaldiga sätt en bas för en levande landsbygd som skapar sysselsättning och lokalt företagande och en viktig del för att Sverige ska kunna nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030

9.3 Nationell samordnare för skogsprogrammet

SKR ställer sig frågande till en nationell samordnare för skogsprogrammet. SKR ifrågasätter nyttan med att tillskapa ytterligare en statlig aktör inom området. Redan idag finns ett flertal statliga myndigheter som arbetar med skogsfrågor.

SKR ser risker med att den lokala och regionala dialogen inte får tillräckligt utrymme när hanteringen sker på riks nivå. Om en nationell samordnare tillsätts är det angeläget att uppdraget till samordnaren utformas så att regionala skillnader beaktas och dialog med berörda aktörer är centrala i uppdraget.

9.4 En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen

SKR anser att det kan finnas fördelar med tydliga politiska ställningstaganden på nationell nivå. Precis som avseende den nationella samordnaren ser SKR dock risker med att det inte kommer tas tillräcklig regional hänsyn när centrala politiska beslut fattas. SKR delar annars uppfattningen att den svenska strategin bör ha en bred ansats med åtgärder som omfattar en stärkt äganderätt, politik, forskning, företagande och andra berörda intressen samt tydligt knyter an till regeringens strategi för cirkulär ekonomi.

SKR delar utredningens uppfattning att tillsätta ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald i skogen, som bl.a. kan stödja i bedömningen av tillståndet för biologisk mångfald och vilka skogliga naturtyper som bör prioriteras för nationellt skydd och naturvårdsåtgärder. Men även där är det viktigt att ta ett helhetsperspektiv på skogens utvecklingsmöjligheter och främjandet av hållbart skogsbruk.

SKR delar utredningens förslag att regeringen bör besluta om vad Sveriges internationella åtaganden innebär och ställa upp långsiktigt mål för hur dessa åtaganden kan uppfyllas i skogen. Det är dock viktigt att Sverige har samma definition av vad som avses med avsatt mark som internationellt för att tillgängliggöra korrekta och jämförbara data, vilket det inte gör i dag.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

Handlingsprogrammet föreslås ta fram skogstyper som uppfyller vissa kriterier och särskilda naturvärden, där samtycke inte är en förutsättning vid bildande av formellt skydd, genom att dessa utpekas som särskilt angelägna allmänna intressen. Åtgärden syftar till att utöka arealen skyddad skog vilket inte är synonymt med en stärkt äganderätt och att avsättningar som bygger på frivillighet. SKR avstyrker den delen av förslaget om handlingsplan. SKR vill i sammanhanget påpeka att det redan i dag inte avsätts tillräckligt med medel för skötsel av skyddad skog. Konsekvensen av detta är att de värden som avsetts skyddas formellt går förlorade genom bristen på skötsel.

10. Nya och utvecklade skydds- och ersättningsformer

SKR delar utredningens förslag om att frivilligt formellt skydd bör vara det huvudsakliga arbetssättet när det gäller att tillskapa skydd för skog. Formellt skydd ska bygga på frivillighet men det är viktigt att det inte blir för omfattande undantag från frivilligheten så att det riskerar göra att förslaget helt förlorar sitt värde. Tvingande avsättningar ska helst inte ske och om det sker ska det förutsätta full och omedelbar ersättning.

SKR kan inte värdera riskerna med den föreslagna ordningen, men delar utredningens utgångspunkt att skyddet bör utvärderas efter dess införande. SKR delar vidare utredningens ställningstagande att det är påkallat med en översyn av miljöbalkstillsynen vid pågående markanvändning i skogen, eftersom ingripandebeslut i enskilda fall inte utgör effektiv naturvård, men får stora verkningar för markägaren.

SKR delar utredningens bedömning att det är lämpligt med ett tilläggsdirektiv till Artskyddsutredningen avseende behovet av tidsbegränsat områdesskydd för arter som kan förväntas vara kortare tid på en plats.

SKR anser att utredningens förslag om möjligheter till naturvårdsavtal för förstärkt hänsyn i avvaktan på beslut om formellt skydd är positivt, och anser att förslaget bör utredas vidare.

SKR är positivt till förslaget att utreda en skattemässigt mer förmånlig ersättning för naturvård och tillstyrker att den frågan bör utredas vidare.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

SKR delar utredningens bedömning att skyddad natur kan bidra till bioekonomin och landsbygdsutveckling och tillstyrker förslaget att en del av Sveaskogs mark kan omvandlas från ekoparker till nationalparker. Det kan möjliggöra turism och friluftsliv under kontrollerade former, där man kan planera för en hållbar turism som inte medför alltför stora påfrestningar på känslig natur.

SKR vill betona vikten av att berörda kommuner och regioner görs delaktiga i tillskapandet av nya nationalparker. Det gäller såväl de i förslaget utpekade ekoparkerna som de nya nationalparker som avses i förslaget om en översyn av Naturvårdsverkets långsiktiga nationalparksplan i syfte att kraftigt öka takten i bildandet av nya nationalparker. Genom kommunernas och regionernas medverkan i detta arbete kan lokala och regionala aspekter och intressen beaktas.

SKR ställer sig frågande till varför utredningen föreslår att regeringen ska utreda frågan om att nationalparker bör kunna bildas på mark som inte ägs av staten.

12. Förutsättningarna för nyckelbiotopsregistreringar

Utredningens bedömning är att det inte finns författningsstöd för Skogsstyrelsen att utföra nyckelbiotopsinventeringen. Utredningen anser därför att myndighetens inventering och registrering av nyckelbiotoper bör upphöra. Utredningen föreslår i stället en annan typ av inventering för kunskap om naturvärden i skogen. SKR anser att det är angeläget att det finns tillförlitliga och enhetliga sätt att inventera landets skogar men att det är viktigt att naturmiljöbeskrivningen utformas så att den inte får samma rättsosäkra verkan som nyckelbiotopsinventeringen.

13. Kunskap om naturvärden i skogen

Utredningen gör bedömningen att miljöbalkens kunskapskrav redan i dag gäller för en ägare av produktiv skogsmark, även om det inte tillämpas i praktiken, och föreslår därför att ett tydligt kunskapskrav ska införas i skogsvårdslagen. Förslaget om att öka kunskaperna om skogen bör handla om just ökade kunskaper och inte ökat regelkrångel och ökad kontroll. SKR vill framhålla att flera av utredningens förslag kan leda till ökad professionalisering av skogsägandet vilket istället försvårar för skogsnäringen. Sådana förändringar kan påverka förutsättningarna att verka inom skogsnäringen och det är därför viktigt att uppställda kunskapskrav är rimliga.

14. Hur kunskapsunderlag om naturvärden tas fram och hanteras

Utredningens förslag innebär att Skogsstyrelsen ska ansvara för en reglerad inventering av de förhållanden som kan ha betydelse för biologisk mångfald i skogen.

Utredningen förslår dock att en naturmiljöbeskrivning ska utföras av Skogsstyrelsen i områden som kan ha höga naturvärden och som ligger på små- och mellanskogsbrukets mark. SKR är tveksam till förslaget om naturmiljöbeskrivning men delar utredningens utgångspunkt att varken myndighet eller markägare ska bli bundna av resultatet, utan att en sammanvägd bedömning av resultatet ska göras först när det när det krävs i förhållande till ett författningsreglerat uppdrag eller krav.

16. Staten gör en stor investering i fjällskogen

Förslaget om ytterligare mycket omfattande avsättningar i fjällnära skog riskerar att försvåra för människor att bo och verka i fjällkommunerna. I den mån nya avsättningar ska göras i området bör det förutsätta skogsägarens medgivande. Frivilligheten och den lokala dialogen bör vara centrala när det gäller satsningar och förändringar i svensk fjällskog.

SKR noterar att utredningen har gjort antagandet att eftersom kommunerna har möjlighet att ansöka om statsbidrag (50 procent av marknadsvärdet) för att skapa naturreservat på egen mark kommer de berörda kommunerna bilda naturreservat för att tillsammans med den statliga satsningen i regionen bidra till möjligheter för landsbygdsutveckling inom företagande som inte utgår ifrån skogsbruk. SKR anser att utredningen underskattat arbetsinsatsen som krävs av kommunerna, både under reservatsprocessen och efter att reservatets bildats. Den föreslagna ersättningsnivån kommer enligt SKR:s bedömning inte att påverka förutsättningarna för bildande av kommunala reservat i den utsträckning utredningen räknat med.

SKR ser en risk att utredningens förslag med fokus på skydd för och resurser till särskilt värdefull skog riskerar att ge mindre resurser till naturvård utanför prioriterade områden.

Hur stor del skyddad natur bidrar till landsbygdsutveckling måste ställas relation till vad aktivt skogsbruk har för betydelse för människors möjlighet att leva och bo på landsbygden. Skydd av skog som inte sker på frivillig väg innebär en engångsersättning men den påverkan som det kan innebära för den lokala arbetsmarknaden är mer än tillfällig. Att ersätta det med t.ex. naturturism säkerställer inte långsiktiga möjligheter till försörjningsmöjligheter i hela Sverige.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knape
Ordförande

Socialdemokraterna lämnar reservation enligt bilaga 1

Vänsterpartiet lämnar särskilt yttrande enligt bilaga 2

Miljöpartiet lämnar särskilt yttrande enligt bilaga 3

SKR Styrelsen
2021-04-23

Reservation från Socialdemokraterna

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73)

Socialdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till kansliets förslag till yttrande enligt följande:

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) delar utredningens uppfattning om frivilligt formellt skydd som huvudsakligt arbetssätt och tillstyrker att frågan om skattefri ersättning för naturvård ska utredas.

Skogen bör betraktas som en stor tillgång för att ta tillvara på framtida möjligheter till hållbar tillväxt och för att möta de utmaningar som följer av klimatförändringarna och behovet av att ställa om till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi. Det är viktigt att i det fortsatta arbetet värna om en fortsatt hållbar skogsnäring som bidrar till utveckling, infrastruktur, näringsliv och en levande landsbygd.

SKR anser i enlighet med utredningen att Skogsstyrelsen helt bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar eftersom den anses vara rättsosäker.

Förslaget om ytterligare mycket omfattande avsättningar i fjällnära skog riskerar att försvåra för människor att bo och verka i fjällkommunerna. I den mån nya avsättningar ska göras i området bör det förutsätta skogsägarens medgivande. Frivilligheten och den lokala dialogen bör vara centrala när det gäller satsningar och förändringar i svensk fjällskog.

Förbundets ställningstagande

Generella kommentarer

Utredningen lämnar ett femtiotal olika förslag som berör ett antal olika frågor. SKR:s medlemmar är stora skogsägare och kan som sådana beröras av förslagen. Många privata skogsägare bidrar till kommunens utveckling genom arbetstillfällena och skatteintäkter. Medlemmarnas skogsägarande och de privata skogsägarna bidrar till näringslivsutveckling, besöksnäring, attraktiv boendemiljö, arbetstillfällena eller kommunens varumärke och identitet.

SKR:s medlemmar har även ett övergripande intresse av att låsta positioner inom skogssektorn inte vidmakthålls, då det försvårar konstruktiva diskussioner inom områden av vikt för lokal och regional utveckling. Det är viktigt att naturvårdsplaneringen inte utmanar den kommunala översiktsplaneringen och därmed det kommunala självstyret.

Reservation från (S)

SKR Styrelsen 2021-04-23

SKR vill fortsatt se en skogspolitik som bygger på balans mellan produktion och miljö. Skogen ska kunna ge hög och värdefull virkesproduktion samtidigt som dess miljövärden bevaras och utvecklas. Skogen är en av Sveriges starkaste tillgångar för att utveckla en långsiktigt hållbar miljö och tillväxtbaserad ekonomisk utveckling. Skogen är en viktig del för att öka Sveriges internationella konkurrenskraft och arbetet med att utveckla skogen och dess möjligheter fortgår hela tiden.

Den svenska skogsmodellen bygger i hög grad på tillit och förtroende. Så vill vi även ha det i fortsättningen. För att kombinera brukande och naturskydd i skogen så måste skogsägarna vara en engagerad del av detta. Med aktiva och engagerade skogsägare kan vi uppnå balansen i skogen enklare än genom statlig detaljreglering.

Skogsutredningen består av flera delar men utifrån ett kommunalt och regionalt perspektiv så är ett par områden extra viktiga som berör hållbar miljö och klimatarbete, innovationer, företagande och regional tillväxt. Skogen bör betraktas som en stor tillgång för att ta tillvara på framtida möjligheter till hållbar tillväxt och för att möta de utmaningar som följer av klimatförändringarna och behovet av att ställa om till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi.

Skogsbruk och turism kan förenas och regionalt kan skogsbruket snarare förstärka turismens möjligheter genom infrastruktur och en aktiv landsbygd. Skogsbruket är på flerfaldiga sätt en bas för en levande landsbygd som skapar sysselsättning och lokalt företagande och en viktig del för att Sverige ska kunna nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030

9.3 Nationell samordnare för skogsprogrammet

SKR ställer sig frågande till en nationell samordnare för skogsprogrammet. SKR ifrågasätter nyttan med att tillskapa ytterligare en statlig aktör inom området. Redan idag finns ett flertal statliga myndigheter som arbetar med skogsfrågor.

SKR ser risker med att den lokala och regionala dialogen inte får tillräckligt utrymme när hanteringen sker på riksnivå. Om en nationell samordnare tillsätts är det angeläget att uppdraget till samordnaren utformas så att regionala skillnader beaktas och dialog med berörda aktörer är centrala i uppdraget.

9.4 En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen

SKR anser att det kan finnas fördelar med tydliga politiska ställningstaganden på nationell nivå. Precis som avseende den nationella samordnaren ser SKR dock risker med att det inte kommer tas tillräcklig regional hänsyn när centrala politiska beslut fattas. SKR delar annars uppfattningen att den svenska strategin bör ha en bred ansats med åtgärder som omfattar en stärkt äganderätt, politik, forskning, företagande och andra berörda intressen samt tydligt knyter an till regeringens strategi för cirkulär ekonomi.

Reservation från (S)

SKR Styrelsen 2021-04-23

SKR delar utredningens uppfattning att tillsätta ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald i skogen, som bl.a. kan stödja i bedömningen av tillståndet för biologisk mångfald och vilka skogliga naturtyper som bör prioriteras för nationellt skydd och naturvårdsåtgärder. Men även där är det viktigt att ta ett helhetsperspektiv på skogens utvecklingsmöjligheter och främjandet av hållbart skogsbruk.

SKR delar utredningens förslag att regeringen bör besluta om vad Sveriges internationella åtaganden innebär och ställa upp långsiktigt mål för hur dessa åtaganden kan uppfyllas i skogen. Det är dock viktigt att Sverige har samma definition av vad som avses med avsatt mark som internationellt för att tillgängliggöra korrekta och jämförbara data, vilket det inte gör i dag.

SKR delar utredningens förslag om det behövs ett politiskt förankrat nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen.

10. Nya och utvecklade skydds- och ersättningsformer

SKR delar utredningens förslag om att frivilligt formellt skydd bör vara det huvudsakliga arbetssättet när det gäller att tillskapa skydd för skog. Formellt skydd ska bygga på frivillighet men det är viktigt att det inte blir för omfattande undantag från frivilligheten så att det riskerar göra att förslaget helt förlorar sitt värde. Tvingande avsättningar ska helst inte ske och om det sker ska det förutsätta full och omedelbar ersättning.

SKR kan inte värdera riskerna med den föreslagna ordningen, men delar utredningens utgångspunkt att skyddet bör utvärderas efter dess införande. SKR delar vidare utredningens ställningstagande att det är påkallat med en översyn av miljöbalkstillsynen vid pågående markanvändning i skogen, eftersom ingripandebeslut i enskilda fall inte utgör effektiv naturvård, men får stora verkningar för markägaren.

SKR delar utredningens bedömning att det är lämpligt med ett tilläggsdirektiv till Artskyddsutredningen avseende behovet av tidsbegränsat områdesskydd för arter som kan förväntas vara kortare tid på en plats.

SKR anser att utredningens förslag om möjligheter till naturvårdsavtal för förstärkt hänsyn i avvaktan på beslut om formellt skydd är positivt, och anser att förslaget bör utredas vidare.

SKR är positivt till förslaget att utreda en skattemässigt mer förmånlig ersättning för naturvård och tillstyrker att den frågan bör utredas vidare.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

SKR delar utredningens bedömning att skyddad natur kan bidra till bioekonomin och landsbygdsutveckling och tillstyrker förslaget att en del av Sveaskogs mark kan omvandlas från ekoparker till nationalparker. Det kan möjliggöra turism och friluftsliv

Reservation från (S)

SKR Styrelsen 2021-04-23

under kontrollerade former, där man kan planera för en hållbar turism som inte medför alltför stora påfrestningar på känslig natur.

SKR vill betona vikten av att berörda kommuner och regioner görs delaktiga i tillskapandet av nya nationalparker. Det gäller såväl de i förslaget utpekade ekoparkerna som de nya nationalparker som avses i förslaget om en översyn av Naturvårdsverkets långsiktiga nationalparksplan i syfte att kraftigt öka takten i bildandet av nya nationalparker. Genom kommunernas och regionernas medverkan i detta arbete kan lokala och regionala aspekter och intressen beaktas.

12. Förutsättningarna för nyckelbiotopsregistreringar

Utredningens bedömning är att det inte finns författningsstöd för Skogsstyrelsen att utföra nyckelbiotopsinventeringen. Utredningen anser därför att myndighetens inventering och registrering av nyckelbiotoper bör upphöra. Utredningen föreslår i stället en annan typ av inventering för kunskap om naturvärden i skogen. SKR anser att det är angeläget att det finns tillförlitliga och enhetliga sätt att inventera landets skogar men att det är viktigt att naturmiljöbeskrivningen utformas så att den inte får samma rättsosäkra verkan som nyckelbiotopsinventeringen. Informationen från nyckelbiotopsinventeringen bör inte heller förstöras utan förvaltas och tillgängliggöras på ett sätt som inte orsakar ovan nämnda problem.

13. Kunskap om naturvärden i skogen

Utredningen gör bedömningen att miljöbalkens kunskapskrav redan i dag gäller för en ägare av produktiv skogsmark, även om det inte tillämpas i praktiken, och föreslår därför att ett tydligt kunskapskrav ska införas i skogsvårdslagen. Förslaget om att öka kunskaperna om skogen bör handla om just ökade kunskaper och inte ökat regelkrångel och ökad kontroll. SKR vill framhålla att flera av utredningens förslag kan leda till ökad professionalisering av skogsägandet vilket istället försvårar för skogsnäringen. Sådana förändringar kan påverka förutsättningarna att verka inom skogsnäringen och det är därför viktigt att uppställda kunskapskrav är rimliga.

14. Hur kunskapsunderlag om naturvärden tas fram och hanteras

Utredningens förslag innebär att Skogsstyrelsen ska ansvara för en reglerad inventering av de förhållanden som kan ha betydelse för biologisk mångfald i skogen. Utredningen föreslår dock att en naturmiljöbeskrivning ska utföras av Skogsstyrelsen i områden som kan ha höga naturvärden och som ligger på små- och mellanskogsbrukets mark. SKR är tveksam till förslaget om naturmiljöbeskrivning men delar utredningens utgångspunkt att varken myndighet eller markägare ska bli bundna av resultatet, utan att en sammanvägd bedömning av resultatet ska göras först när det när det krävs i förhållande till ett författningsreglerat uppdrag eller krav.

Reservation från (S)

SKR Styrelsen 2021-04-23

16. Staten gör en stor inventering i fjällskogen

Förslaget om ytterligare mycket omfattande avsättningar i fjällnära skog riskerar att försvåra för människor att bo och verka i fjällkommunerna. I den mån nya avsättningar ska göras i området bör det förutsätta skogsägarens medgivande. Frivilligheten och den lokala dialogen bör vara centrala när det gäller satsningar och förändringar i svensk fjällskog.

SKR noterar att utredningen har gjort antagandet att eftersom kommunerna har möjlighet att ansöka om statsbidrag (50 procent av marknadsvärdet) för att skapa naturreservat på egen mark kommer de berörda kommunerna bilda naturreservat för att tillsammans med den statliga satsningen i regionen bidra till möjligheter för landsbygdsutveckling inom företagande som inte utgår ifrån skogsbruk. SKR anser att utredningen underskattat arbetsinsatsen som krävs av kommunerna, både under reservatsprocessen och efter att reservatets bildats. Den föreslagna ersättningsnivån kommer enligt SKR:s bedömning inte att påverka förutsättningarna för bildande av kommunala reservat i den utsträckning utredningen räknat med.

SKR ser en risk att utredningens förslag med fokus på skydd för och resurser till särskilt värdefull skog riskerar att ge mindre resurser till naturvård utanför prioriterade områden.

SKR Styrelsen
2021-04-23

Särskilt yttrande från Vänsterpartiet

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen, Vänsterpartiet (SOU 2020:73)

Miljömålen nås inte

Skogsbruket klarar inte att nå de antagna miljömålen. Livsmiljöer för hotade och känsliga arter minskar i snabb takt. Utredningen lyfter det faktum att endast 40 procent av arterna i Sverige och 20 procent av naturtyperna bedöms ha god status.

Vi har i Sverige inte lyckats med att nå etappmålen om långsiktigt skydd av skogar med höga naturvärden. Läget är kort sagt kritiskt och vi behöver vara tydliga med att större hänsyn måste tas i skogsbruket till de biologiska och sociala värden som skogarna hyser.

Kunskapsunderlag

Det saknas fortfarande många kunskapsunderlag om skogarnas naturvärden. Nyckelbiotopsinventeringen har på senare tid inte uppdaterats och kompletterats på ett tillfredställande sätt. Skogsstyrelsens tidigare dubbla uppdrag, dels som en traditionell myndighet, dels som kommersiell konsult, har underminerat ett systematiskt arbete med kartläggning av skogens naturvärden. Skogsstyrelsens kontroll av avverkningsanmälningar görs numera digitalt genom GIS-analyser och begränsade resurser gör att enbart en mycket liten del kontrolleras i fält.

Det är viktigt att det kunskapsunderlag som finns i nyckelbiotopsinventeringen tas tillvara. Vi vet att det finns krafter som vill att nyckelbiotopsinventeringen kort sagt raderas. Kunskapsunderlaget är även av stort värde för den fysiska planeringen för kommuner och regioner. De ger i ett tidigt skede en signal om vart fördjupade naturvärdesbedömningar behöver göras vid förändrad markanvändning eller drift

Kunskapskrav

SKR anser att ökade kunskapskrav hos skogsägarna kommer leda till en försvårande professionalisering av skogsbruket. Samtidigt anser man att det huvudsakliga arbetssättet för att skydda värdefull skog ska utgå från frivilliga skydd. I ett skogsbruk som bygger på tillit och förtroende så kan inte kunskap ses som ett hot mot äganderätten utan en absolut nödvändighet. Förstärkt samverkan mellan skogsägare, myndigheter, civilsamhället m fl kommer krävas.

Grön infrastruktur

Ska den biologisk mångfalden långsiktigt bevaras och stärkas krävs att vi arbetar för att få till en hållbar grön infrastruktur. Denna kommer inte tillstånd genom frivilliga

avsättningar. För att detta ska lyckas krävs övergripande planering som inte kan skötas av enskilda skogsägare. En grön infrastrukturplanering är en förutsättning för att kunna ta tillvara skogens olika ekosystemtjänster och skapa ett resilient samhälle. För kommunernas samhällsplanering är detta av stor vikt för att kunna möta klimatförändringarna, planera för goda livsmiljöer med mera.

Ineffektiv ersättningsutbetalning

Vi ser en stor risk att skogsägare kommer göra frivilliga avsättningar i skog som redan idag är skyddad av annan lagstiftning eller områden som är svår att bedriva skogsbruk på. Detta kommer innebära ett dränage av medel som annars skulle kunnat användas för områdesskydd av värdefulla skogsmiljöer som idag står utan formellt skydd.

Civilsamhället

Ofta finns en stor lokalkännedom om natur- och kulturvärden samt värdefulla områden för friluftsliv och rekreation hos miljöorganisationer. Det är av stor vikt att processen kring avverkningsanmälningar är transparenta och tillgängliga. Civilsamhället måste få tid att ta del av avverkningsanmälningar och få möjlighet att lämna värdefull information och synpunkter på dessa. Miljöorganisationerna sitter inne med stora kunskaper om till exempel flora och fauna som måste tas tillvara för att få ett långsiktigt hållbart och skogsbruk som har acceptans hos allmänheten.

Regional utveckling

Sveriges regioner har på senare tid satsat stort på att öka tillgängligheten till naturupplevelser och friluftsliv dels genom förvaltningsåtgärder, ledutveckling och informationsinsatser med mera. Pandemin har ökat intresset för det rörliga friluftslivet. Undersökningar visar att det är det naturens lugn, ostördhet och variation som lockar till besök. Ett långsiktigt och hållbart skogsbruk kan ge goda förutsättningar för regional näringslivsutveckling inom till exempel naturturism och det rörliga friluftslivet.

Konkurrenskraftig cirkulär bioekonomi

Ska det svenska skogsbruket vara en del en växande cirkulär bioekonomi krävs att verksamheten är öppen, transparent och kunskapsbaserad. Vänsterpartiet ser stora risker att inte vårt lands bioprodukter inte kommer bli konkurrenskraftigt på en internationell marknad om inte lagstiftning arbetar i linje med FN:s Agenda 2030 arbete för en hållbar utveckling. Vi ser stora brister i betänkandet och det finns en uppenbar risk att vi kommer att tappa ytterligare styrfart i miljömålsarbetet. Betänkandet säger i klartext att våra internationella åtaganden om biologisk mångfald inte kan nås om vi samtidigt ska göra de uttag i skogen som krävs för omställningen

SKR Styrelsen

Särskilt yttrande (V)

till ett fossilfritt samhälle. Då utarmningen av den biologiska mångfalden långsiktigt är ett lika stort hot mot mänskligheten som klimathoten så måste vi hitta vägar att effektivt möta båda dessa utmaningar samtidigt.

SKR Styrelsen
2021-04-23

Särskilt yttrande från Miljöpartiet

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73)

Miljöpartiet delar inte SKR:s generella ställningstagande avseende remissen ”Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen” (SOU2020:73), och lämnar därför ett eget särskilt yttrande.

Skogspolitiken är ett mycket brett område som omfattar både näringspolitik, miljöpolitik, landsbygdsutveckling med mera. Utredningens förslag bör därför ses som en helhet som tillsammans ska hålla ihop framtidens skogspolitik och bidra till att lösa några av de låsningar vi ser idag mellan till exempel skogsbruk och naturskydd.

Trots en omfattande utredning så saknar vi några helt centrala perspektiv och områden.

Dit hör:

- Hållbart brukande i hela skogslandskapet och klimatanpassning.

Statens måste gå före med hållbara brukningsmetoder på de statliga markerna, men det är viktigt att hitta metoder för att öka det hållbara brukandet även i de privat ägda skogarna. Hyggesfritt skogsbruk, variation av trädslag, etc.

- Nya satsningar på skydd (utöver Fjällskogspaketet). Etappmål om skydd. Restaurering av skog. Ökat skydd av tätortsnära skog. Utvecklade former för incitament för ökat skydd. Nytt generellt biotopskydd för ek respektive jätteträd.

- Åtgärder för minskad klimatpåverkan, bland annat gällande kolförrådet i marken, minskat markläckage vid/efter avverkning och åtgärder för ökad biologisk mångfald.

- Breddning av den cirkulära bioekonomistrategin bortom skogsbrukstillväxt. Viktigt att se till förädlingsvärde, ökad andel långlivade bioråvaror, mångbruk samt gemensamma system för skogsbruk, jordbruk, vattenbruk, stad och land för att öka cirkularitet.

Dessa frågor har direkt bäring på de frågor skogsutredningen hanterar och bör föras in i beredningsprocessen.

Utredningen lägger också fram en del förslag som vi ställer oss bakom.

- Till exempel är det viktigt att stärka ersättningsrätten och öka den ekonomisk tryggheten för skogsägarna. Det ska löna sig för markägare att sköta sin skog på ett sådant sätt att naturen får en ökad mångfald. Här handlar det bland annat om att hitta nya sätt att ersätta markägare. Detta gäller förslag som skattefrihet för intrångsersättning, väntansavtal och vissa andra nya ersättningsformer.

- Ett plus i utredningen är också förslaget om rådgivning för naturvårdande skötsel. Samt inrättandet av ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald.

- Vi är också positiva till att inrätta fler nationalparker och att skydda den fjällnära skogen.

Utredningen innehåller också ett antal förslag som vi inte kan ställa oss bakom.

- Vi är djupt kritiska till förslaget att staten ska sluta inventera så kallade nyckelbiotoper. Mer kunskap om naturen behövs, inte mindre. Det är också helt centralt att markägare och myndigheter har kunskap om naturvärden i skogen. Vi är också djupt kritiska till förslagen i utredningen om att radera ut nyckelbiotoper ur registren.

- Förkortad handläggningstid vid underrättelser om avverkning är ett förslag som väsentligt försvårar för naturvärden och möjlighet att uppfylla kraven i Århuskonventionen.

- Sänkt lägsta ålder för föryngringsavverkning av skog är dåligt både för den biologiska mångfalden och för klimatet.

Utredningen lyfter också fram att friluftsliv och naturturism skulle kunna öka i skyddade områden och på så sätt delvis kompensera för inkomstbortfall hos enskilda skogsägare samt skapa intäkter till kommunen i form av fler arbetstillfällen.

Eftersom det i vissa fjäll och naturområden redan idag är ett högt besöksstryck med risk för slitage på naturen, visar det att det behövs investeringar i form av spänger, rustning av leder, bättre kanalisering, separerade vandrings och cykelleder, samt fler besöksmål för det rörliga friluftslivet och besöksnäringen.

Vi vill understryka att även renskötseln är helt beroende av intakta naturskogar för sin fortsatta fortlevnad och att den också bidrar till den kommunala välfärden där den verkar.